

На основу члана 22. став 1. и члана 24. став 2. Закона о признавању новостворених, одобравању увођења у производњу страних и заштити сорти пољопривредног и шумског биља („Службени лист СФРЈ”, бр 38/80), Савезни комитет за пољопривреду прописује

ПРАВИЛНИК

О ЈЕДИНСТВЕНОЈ МЕТОДИ ЗА ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ ЛИШЋАРСКОГ И ЧЕТИНАРСКОГ ХОРТИКУЛТУРНОГ ДРВЕЋА НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ И ЈЕДИНСТВЕНОЈ МЕТОДИ ЗА ОБРАДУ РЕЗУЛТАТА ИСПИТИВАЊА ДОБИЈЕНИХ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ

„Службени лист СФРЈ”, број 9 од 10. II 1989.

Члан 1.

Овим правилником прописују се јединствена метода за испитивање сорти лишћарског и четинарског хортикултурног дрвећа (у даљем тексту: сорте) на огледном пољу и у лабораторији и јединствена метода за обраду резултата испитивања добијених на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања новостворених, односно одобравања увођења у производњу страних сорти лишћарског и четинарског хортикултурног дрвећа у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији.

I. ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ

Члан 2.

Сорте се испитују на огледном пољу на најмање три локалитета у три производна подручја, и то: у континенталном, медитеранском и субалпском подручју.

Члан 3.

Испитивање сорти на огледном пољу врши се по методи случајног распореда сорти (блок-систем) са бројем понављања зависно од броја сорти, и то: 12 понављања ако се испитују две сорте, осам понављања ако се испитују три сорте, шест понављања ако се испитују четири сорте и пет понављања ако се испитује пет и више сорти.

Извођач огледа испитује сорте по плану размештаја сорти под шифрама у блок-систему.

При испитивању сорти на огледном пољу утврђује се величина парцеле, размак између редова и друго, и то:

1) за лишћарско хортикултурно дрвеће:

– површина парцеле	5 – 50 m ²
– размак између редова	0,5 – 3 m

- број биљака на парцели 3 – 50
- број понављања 5

2) за четинарско хортикултурно дрвеће:

- површина парцеле 5 – 25 m²
- размак између редова 05 – 3 m
- број биљака на парцели 5 – 25
- број понављања 5.

Као заштитни појас, око огледног поља морају се садити два реда стандардне сорте, на истом размаку.

Члан 4.

При испитивању сорти утврђује се број цветова, пупољака и плодова, декоративност стабла, као и отпорност на биљне болести и штеточине и на загађеност околине.

Посебно се испитује постојаност боје цветова, трајност цветова, декоративност плодова и могућност размножавања резницама и калемљењем.

Члан 5.

Земишљиште за огледно поље треба да буде уједначено по конфигурацији и физичким и хемијским особинама и не сме бити заражено биљним болестима и штеточинама.

Члан 6.

Семе и садни материјал испитиваних и стандардних сорти морају бити здрави, исте старости и квалитета, што се доказује уверењем о здравственом стању и декларацијом о квалитету, и да су произведени на истом локалитету и на исти начин.

Семе и садни материјал испитиване и стандардне сорте припремају се за сетву, односно садњу на истоветан начин и сеју се, односно саде у оптималном року зависно од биљне врсте и производног подручја.

При испитивању сорти примењује се одговарајућа савремена технологија.

Члан 7.

У току испитивања сорти на огледном пољу извођач огледа евидентира податке о хабитусу биљке, облику и архитектури дебла и грана, изгледу коре, броју и боји пупољака, цветова и плодова, као и осетљивост на биљне болести и штеточине и абиотичке факторе.

Квалитетна својства у погледу правости и дебљине грана оцењују се на следећи начин:

1) за правост: 1 – потпуно права; 2 – једнострана закривљеност; 3 – вишеструка закривљеност;

2) за дебљину грана: 1 – танка до 4 cm; 2 – средња 4 до 7 cm; 3 – дебела, више од 7 cm.

Члан 8.

У току испитивања сорти на огледном пољу прати се појава биљних болести и штеточина и оцењује отпорност према тим болестима и штеточинама и степен њиховог присуства, и то:

1) отпорност, односно осетљивост сорти на одређене болести и штеточине (*Fomes annosus* i *Endothia parasitica* и др.) према предлогу ствараоца сорте.

Отпорност, односно осетљивост утврђује се у експерименталним или пољским условима, без спровођења мера хемијске заштите, а да су при том постојали услови за инфекцију, односно напад;

2) степен присуства утврђује се за следеће биљне болести и штеточине:

- *Lophodermium seditiosum*;
- *Fomes annosus*;
- *Nectria galligena*;
- *Verticilium albe altrum*;
- *Ceratocystis ulmi*;
- *Endothia parasitica*;
- *Marssonina brunea* и др.

Отпорност, односно осетљивост испитиване сорте и степен присуства болести и штеточина оцењује се оценама од 1 до 9, с тим што оцене значе:

1 – сорта није подложна нападу болести и штеточина, без симптома болести и штеточина – степен оштећења 0%;

2 – сорта толерантна, болести и штеточине (навести које) утврђене у траговима – степен оштећења до 2%;

3 – сорта подложна болестима и штеточинама (навести којим), напад слаб – степен оштећења 2,1 – 5%;

4 – сорта слабо осетљива на болести и штеточине(навести које), напад уочљив – степен оштећења 5,1 – 10%;

5 – сорта средње осетљива на болести и штеточине(навести које),
напад средњи – степен оштећења 10,1 – 20%;

6 – сорта осетљива на болести и штеточине (навести које), напад
изражен – степен оштећења 20,1 – 40%;

7 – сорта јако осетљива на болести и штеточине (навести које)
напад јак – степен оштећења 40,1 – 60%;

8 – сорта веома осетљива на болести и штеточине(навести које),
напад врло јак – степен оштећења 60,1 – 80%;

9 – сорта веома осетљива на болести и штеточине(навести које),
напад изузетно јак – степен оштећења преко 80,1%.

Под степеном присуства болести и штеточина подразумева се
процент оштећења биљака, или процент оштећених биљних делова
или број штетних организама на делу биљке, на целој биљци или на
површини од 1 m²,зависно од специфичности појављивања одређених
биљних болести и штеточина.

Члан 9.

Ако је у време испитивања сорти у два или више понављања
преживело мање од 80% биљака, добијени резултати сматрају се
неупотребљивим.

II. ИСПИТИВАЊЕ СОРТИ У ЛАБОРАТОРИЈИ

Члан 10.

При испитивању сорти у лабораторији утврђују се:

- клијавост и енергија клијања семена;
- ожиљавање резница и калемљење;
- постојаност боје цветова и плодова одговарајућих врста.

Отпорност сорти од загађености ваздуха утврђује се у три степена,
и то:

- 1) оптимално неоштећене биљке (до 10%);
- 2) приметно оштећене биљке (до 20%);
- 3) доста оштећене биљке (до 30%).

Лабораторијска испитивања сорти обављају се на просечном
узорку свих понављања са једног локалитета у последњој години
испитивања.

III. ОБРАДА РЕЗУЛТАТА ДОБИЈЕНИХ ИСПИТИВАЊЕМ СОРТИ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ И У ЛАБОРАТОРИЈИ

Члан 11.

Резултати испитивања сорти обрађују се методом анализе варијансе и LSD теста за ниво ризика од 5% и 1%, за следећа обележја:

- величина стабла;
- висински прираст;
- дебљински прираст.

За остала обележја сорти, као што су: облик стабла(хабитус), декоративност стабла, грана и цветова, осетљивост на биљне болести и штеточине и абиотичке факторе, израчунава се аритметичка средина и коефицијент варијације.

Резултати испитивања сорти по локалитетима, као и по годинама, обрађују се преко двофакторијалног огледа, а по локалитетима и годинама заједно – преко трофакторијалног огледа по плану потпуно случајног блок-система.

Оцена значајности резултата испитивања између сорти, локалитета и година и њихове интеракције добија се на основу анализе варијансе и LSD теста за ниво ризика од 5% и 1%.

За сва обележја за која се израчунавају просеци и коефицијенти варијације подаци се обрађују на следећи начин:

- при једногодишњем испитивању сорти израчунавају се просек и коефицијент варијације за сваки локалитет посебно и за све локалитете заједно;
- при вишегодишњим испитивањима сорти израчунавају се просек и коефицијент варијације за сваку годину и сваки локалитет, и за све године у сваком локалитету и за све године и све локалитете заједно.

Члан 12.

У току испитивања сорти извођач огледа евидентира опште податке испитивања сорти на огледном пољу, резултате испитивања сорти на отпорност, односно осетљивост, резултате о испитивању сорти у лабораторији, метеоролошке и друге податке.

Подаци из става 1. овог члана евидентирају се на обрасцима 1 до 5, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Извођач огледа обавезан је да по један примерак образаца из става 2. овог члана трајно чува.

Члан 13.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ”.

Бр 2730/1

1. децембра 1988. године

Београд
Председник Савезног
комитета за пољопривреду,
Сава Вујков, с.р.

Образац1

(назив организације удруженог рада
која врши испитивање сорте –
извођача огледа)

ОПШТИ ПОДАЦИ О ИСПИТИВАНОЈ СОРТИ

1. Назив културе
2. Назив испитиване сорте
3. Назив огледног поља
4. Назив локалитета
5. Тип земљишта
6. Надморска висина
7. Положај и нагиб земљишта
8. Предусев
9. Припрема земљишта
10. Врста и количина ђубрива и начин ђубрења
11. Нега
12. Површина огледног поља (дужина и ширина)
13. Број понављања
14. Број засађених биљака испитиване сорте
15. Број засађених биљака стандардне сорте
16. Број биљака испитиване сорте у

берби

17. Број биљака стандардне сорте у
берби

18. Размак између редова

19. Размак унутар
реда

20. Подаци о садњи: датум садње, врста садница, начин садње,
порекло садница, уверење о здравственом стању и квалитету, датум и
начин бербе

Руководилац организације удруженог
рада која врши испитивање,

Образац 2.

(назив организације удруженог рада
која врши испитивање сорте – извођача
огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА СОРТЕ НА ОГЛЕДНОМ ПОЉУ

1. Назив културе
2. Назив испитиване
сорте
3. Година испитивања
4. Назив огледног поља
5. Назив локалитета

Резултати испитивања сорте

Назив испитиване сорте – понављања	стабло, облик и величина	број цветова	боја цветова	број плодова	боја плодова	велчина плодова
---	--------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	--------------------

Руководилац организације удруженог
рада која врши испитивање,

Образац 3

(назив организације удруженог рада
која врши испитивање сорте – извођача
огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА СОРТИ ЛИШЋАРСКОГ И ЧЕТИНАРСКОГ ХОРТИКУЛТУРНОГ ДРВЕЋА НА ОТПОРНОСТ, ОДНОСНО ОСЕТЉИВОСТ И СТЕПЕН ПРИСУСТВА

1. Назив културе
2. Назив испитиване сорте
3. Година испитивања
4. Назив огледног поља
5. Назив локалитета

Болести и штеточине	Резултати испитивања	Интензитет напада у пољу	НАПОМЕНА**)
	отпорности сорте у експерименталним условима		

1) Испитивање
отпорности,
односно
осетљивости
према
одређеним
болестима:

Fomes annosus

*Endothia
parasitica*

2) Утврђивање
степенa
присуства:

*Lophodermium
seditiosum*

Fomes annosus

Nectria galligena

Verticillium albe
altrum

Ceratocystis ulmi

Endothia
parasitica

3) Остале биљне
болести и
штеточине

–

–

–

–

*) Оцењивање се врши оценама од 1 до 9, према критеријумима из члана 8. овог правилника, у периоду најинтензивнијег испољавања болести и штеточина.

**) Извођач огледа у пољу уноси у Напомену своја запажања о отпорности, односно осетљивости сорте на одређене биљне болести и штеточине.

Руководилац организације удруженог
рада која врши испитивање,

Образац 4

(назив организације удруженог рада
која врши испитивање сорте –
извођача огледа)

РЕЗУЛТАТИ ИСПИТИВАЊА СОРТЕ У ЛАБОРАТОРИЈИ

1. Назив културе
2. Назив испитиване сорте
3. Година испитивања

4. Назив огледног поља

5. Назив локалитета

Резултати испитивања сорте

Назив испитиване сорте – понављања	клијање у %	енергија клијања у %	Оживљавање резница, калемљење, успех	у %	стабилност боје цвета
---	----------------	----------------------------	---	-----	--------------------------

Руководилац организације удруженог
рада која врши испитивање,

Образац 5

(назив организације удруженог рада
која врши испитивање сорте –
извођача огледа)

МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ НАЈБЛИЖЕ МЕТЕОРОЛОШКЕ СТАНИЦЕ

Година

Место осматрања

МЕСЕЦ	Температура миним. максим. сред.	Влажност ваздуха	Падавине и наводњавање, у mm	Мраз – први и последњи	Сунчани дани
-------	--	---------------------	------------------------------------	------------------------------	-----------------

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

Руководилац организације удруженог рада која врши испитивање,